

اولویت های اقتصادی محمدحسین سیف الهی مقدم: | توسعه صنعت پالایشگاهی در کشور حتی با واردات نفت

مشعل نیوز: ایران اگرچه در صنعت پالایش جهانی جایگاه قابل ملاحظه ای ندارد که این مساله به سیاست های دولتهای گذشته باز می گردد اما با تغییر نگرش می توان به دارنده بزرگترین پالایشگاه های جهان تبدیل شد.

این روزها موضوع واردات بنزین دوباره به صدر برخی از رسانه های منتقد بازگشته است به طوری که این رسانه ها معتقدند در دولت قبل کشور صادرکننده بنزین بود اما امروز واردکننده هستیم و میلیاردها دلار باید هزینه صرف کنیم تا بنزین وارد کشور شود.

این رسانه ها تمام واقعیت ماجرا را بازگو نمی کنند و تنها به بخشی از ماجرا می پردازند. در واقع باید گفت اگر کشور در دولت قبل صادرکننده بنزین بود به دلیل همه گیری [کرونا](#) بود زیرا مصرف بنزین در جهان همچنین ایران به شدت کاهش پیدا کرد و از طرفی پالایشگاه ستاره خلیج فارس نیز به مدار تولید رسیده بود و این موضوع موجب شد تا کشور با مازاد تولید بنزین مواجه شود و این مسئله منجر به صادرات بنزین شد.

اما در همان زمان نیز به خاطر داریم که وزیر وقت نفت که برآیند یک جریان خاص در کشور بود و هم در دولت اصلاحات و هم اعتدال گرایان مشغول به کار بود اساس پالایشگاه سازی را کثافت کاری می دانست و این موضوع موجب شد تا ساخت پالایشگاه و ذخیره سازی بنزین که می توانست کمک شایانی به رفع ناترازی بنزین کند و حتی مانع از واردات بنزین شود مغفول ماند. این اتفاق در حالی رقم می خورد که در برخی از کشورهای همسایه ایران شاهد بزرگترین پالایشگاه ها هستیم در صورتی که آنها یک قطره نفت هم تولید نمی کنند.

در آسیا ۴۷ پروژه جدید پالایشی در مرحله ساخت یا برنامه‌ریزی است. از این طرح‌ها ۱۸ پالایشگاه در حال ساخت است و ۲۹ طرح در مرحله طراحی هستند. نکته جالب توجه در این است که کشورهایمانند کره جنوبی، چین و ژاپن و حتی هند که تولیدکننده نفت خام نیستند و واردکننده آن به شمار می‌روند نیز در این سال‌ها همواره به دنبال ارتقای پالایشگاهی موجود و احداث پالایشگاه‌های جدید بوده‌اند زیرا قطع به یقین آنها وزیری نداشتند که پالایشگاه سازی را کثافت کاری بدانند.

زنگنه همواره تکمیل پالایشگاه ستاره خلیج فارس را افتخار خود می‌داند. درحالی که به گفته اصغر ابراهیمی اصل معاون اسبق وزارت نفت این پروژه در زمان دولت احمدی‌نژاد شکل گرفت و ۷۹ درصد پیشرفت داشت. ۲۱ درصد باقی مانده باید در ظرف ۱۰۵ سال به پایان می‌رسید. اما چون زنگنه به این کار اعتقادی نداشت، اعتبار لازم به آن را تخصیص ندادند تا اینکه عدم ساخت این پالایشگاه می‌توانست برای کشور هزینه را باشد به همین دلیل در دولت دوازدهم بعد از سال‌ها این پالایشگاه به اتمام رسید.

نکته جالب توجه در این است عدم ساخت پالایشگاه در کشور در حالی توسط زنگنه رقم خورد که مجلس قانون اجرای پتروپالایشگاه ها را تصویب کرده بود، برخی از دولت مردان گذشته معتقد بودند این قانون برای ورود بخش خصوصی است و دولت اجازه ساخت پالایشگاه را ندارد اما براساس مجوز مجلس در صورتی که بخش خصوصی اقدامی به ساخت پالایشگاه نکند وزارت نفت متولی ساخت پالایشگاه است.

محمد علی قدیری کارشناس انرژی در رابطه با این موضوع می‌گوید: ایران با وجود برخورداری از منابع غنی نفتی و سابقه طولانی در زمینه استخراج نفت، هنوز در حوزه پالایش با نقطه ایده‌آل فاصله دارد، این عقب ماندگی را می‌توان از سهم پایین ایران در زمینه پالایش نفت نسبت به ظرفیت تولید مشاهده کرد. در حال حاضر ظرفیت پالایشی دنیا به بیش از ۱۰۰ میلیون بشکه در روز رسیده‌است.

وی ادامه داد: ایران با وجود اینکه یکی از بزرگترین دارندگان ذخایر نفتی دنیا است، سهمی حدود ۲ درصد از ظرفیت پالایشی دنیا را به خود اختصاص داده است که نسبت به میزان منابع نفتی موجود در کشور، سهمی بسیار اندک و محدود است.

این کارشناس انرژی خاطر نشان کرد: این جبران عقب ماندگی ظرفیت

پتروپالایشی در قانون برنامه ششم توسعه در نظر گرفته شده بود به طوری که در بند «الف» ماده ۴۴ این قانون آمده است: «دولت مکلف است به منظور افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش در طول اجرای قانون برنامه اقدام‌های زیر را انجام دهد: تسهیلات لازم برای ایجاد ظرفیت پالایش مقدار دو میلیون و هفتصد هزار بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی با ضریب پیچیدگی بالا توسط بخش غیردولتی را به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا کند تا ترکیب تولید فرآورده‌ها اساساً به محصولات سبک‌تر و میان تقطیر اختصاص یابد و سهم نفت کوره در الگوی پالایش از ده درصد (۱۰٪) بیشتر نشود».

قدیری با اشاره به اینکه در سال‌های گذشته توجه ویژه‌ای به افزایش ظرفیت پالایشگاهی نشده است، افزود: طی سال‌های برنامه ششم توسعه تاکنون تنها پالایشگاه میعانات گازی ستاره خلیج فارس به بهره‌برداری رسیده است و تا ظرفیت یاد شده در برنامه قبلی توسعه ۵۰۰ هزار بشکه در روز فاصله وجود دارد. از طرف دیگر طرح‌های ارتقای پالایشگاه‌های کشور برای کاهش تولید نفت کوره آنطور که باید پیشرفتی نداشته‌اند و همچنان حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد فراورده‌های تولیدی پالایشگاه‌ها نفت کوره است.

به نظر می‌رسد اگر در دولت یازدهم و دوازدهم همچون دولت قبل از خود به صورت جدی پیگیری می‌کرد اکنون با افزایش ظرفیت تولید بنزین در پالایشگاه‌های مختلف همچون ستاری خلیج فارس دیگر شاهد ناترازی بنزین و وابستگی ایران به واردات بنزین نبودیم.

با تغییر دولت دوازدهم و روی کار آمدن دولت سیزدهم نگاه‌ها به صنعت نفت تغییر کرد و ساخت پالایشگاه نیز در اولویت قرار گرفت از این جهت موضوع ساخت بزرگترین پتروپالایشگاه کشور با نام شهید سلیمانی به میان آمد و این طرحی است که از شهید رئیسی به یادگار مانده است.

ناگفته نماند کارشناسان اقتصاد انرژی معتقدند در ساخت پالایشگاه نمی‌توان صرفاً به نیاز کشور بسنده کرد و باید پا را فراتر نهاد و به فکر تأمین نیاز منطقه نیز بود. همان‌طور که گفته شد برخی از کشورها در آسیا وجود دارند که این کشورها اساساً فاقد هرگونه ذخایر نفت و گاز هستند اما آینده نگری آنها موجب شده است که این کشورها به عنوان کشور مطرح در صنعت نفت شناخته شوند مانند هند و کره جنوبی.

هند دارنده بزرگترین پالایشگاه نفت جهان بدون حتی یک قطره نفت

پالایشگاه جام نگر بزرگترین پالایشگاه نفت جهان است که در هند واقع شده این پالایشگاه یا بهتر است بگوییم شهر پالایشگاهی در شمال غربی هند در ایالت گجرات قرار دارد. این مجتمع نخستین پالایشگاه کاملاً خصوصی هند و بزرگترین آن، در جهان است که با ظرفیت یک میلیون و ۲۴۰ هزار بشکه‌ای خود حدود یک‌چهارم از کل ظرفیت پالایشی کشور هند را به خود اختصاص داده است.

جام نگر با بیش از ۳۱ کیلومتر مربع مساحت با قرار گرفتن در کنار بندری بزرگ برای بارگیری فرآورده‌ای نفتی معادل ۵۰ میلیون تن در سال تنها در ۳۶ ماه احداث شد. تولیدات این پالایشگاه علاوه بر صادرات به بازارهای خارجی، خوراک لازم را برای صنعت پتروشیمی هند که در یک دهه گذشته در حدود ۷.۸۶ میلیارد دلار برایش هزینه شده است را تأمین می‌کند.

اولسان و یئوسو و اونسان پالایشگاه‌های بزرگ جهان در کره جنوبی

سومین پالایشگاه بزرگ جهان در شهر اولسان کره جنوبی قرار دارد. این پالایشگاه با ظرفیت روزانه ۸۴۰ هزار بشکه تولید مقام سوم را از آن خود کرده است. پالایشگاهی که در سال ۱۹۶۴ نخستین یونیت آن در عرض کمتر از ۱۶ ماه به بهره برداری رسیده که در نوع خود در آن تاریخ بی نظیر بوده است.

سومین پالایشگاه بزرگ جهان دارای پنج واحد تقطیر نفت خام و یک واحد پارازایلین با ظرفیت ۷۵۸ هزار تن در سال است. از ویژگی‌های مهم سومین پالایشگاه بزرگ جهان وجود مخازن بسیار بزرگ ذخیره سازی نفت خام و فرآورده‌های نفتی است که در کمتر پالایشگاهی در سطح جهان دیده می‌شود. ۳۴۰ مخزن بزرگ پالایشگاه اولسان کره ظرفیت بسیار بالایی را در اختیار این کشور برای ذخیره سازی نفت خام و دیگر فرآورده‌های نفتی قرار داده است.

پالایشگاه یئوسو چهارمین پالایشگاه بزرگ جهان با ظرفیت پالایش روزانه ۷۷۵ هزار بشکه در استان Jelloa کره جنوبی قرار دارد. این پالایشگاه ابتدا در سال ۱۹۶۹ ساخته شد و واحد دوم آن نیز در سال ۲۰۰۷ به بهره برداری رسید. سوروون یکی از سهامداران اصلی این پالایشگاه به شمار می‌رود.

پالایشگاه اونسان در سال ۱۹۶۹ از سوی هولدینگ دو شرکت بزرگ GS

کلتکسو شورون تأسیس شده است و دارای ویژگی‌های خاصی است. برای نمونه این پالایشگاه دارای کارخانه بزرگ روغن هیدروکراکر و تبدیل مواد سنگین و بی ارزش کوره‌ها به محصولات با ارزشی همچون نفت سفید و گازوئیل است.

ویژگی پالایشگاه اونسان یعنی پنجمین پالایشگاه بزرگ جهان نیز در قرار گرفتن دو مجتمع بزرگ پالایشگاهی و پتروشیمی در کنار یکدیگر است به عبارت دیگر پالایشگاه اونسان که در سال ۱۹۹۰ تاسیسی شد با کاربردی دو گانه و تجهیزات خاص خود محصولات پالایشگاهی و پتروشیمی را تولید و به بازار عرضه می‌کند.

پالایشگاه سازی ایران باید فراتر از نیازها باشد

در همین رابطه محمد علی علیمردانی با اشاره به برنامه ساخت پالایشگاه در ایران به [خبرنگار مهر](#) گفت: اکنون که باید رئیس جدید برای دولت چهاردهم انتخاب کنیم بهتر است برنامه دقیق این افراد را برای ساخت پالایشگاه به طور مشخص ایجاد ارزش افزوده مورد ارزیابی قراردهیم.

وی گفت: یکی از برنامه‌ها که البته قابلیت اجرایی شدن هم دارد ساخت پالایشگاه با سرمایه گذاری‌های خارجی است.

این کارشناس انرژی تاکید کرد ایران می‌تواند اقدام به ساخت پالایشگاه براساس نیاز دیگر کشورها کند به طوری که نفت دیگر کشورها را نیز در این پالایشگاه‌ها پالایش کرده و به مقاصدی که آنها مورد نظرشان هست ارسال کند.

علیمردانی ادامه داد: در میان کشورهای منطقه ایران تنها کشوری است که امکان تولید بنزین و گازوئیل با استاندارد یورو را دارد و این از توانمندی صنعتگران داخلی است به همین دلیل می‌توان با ساخت پتروپالایشگاه های بزرگ مقیاس در کشور هم نیاز بنزین در داخل را برطرف کرد و هم از نفت تحریم شده دیگر کشورها استفاده کرد و فراورده‌های نفتی را تولید و به کشورهای مقصد صادر کرد.

وی ادامه داد: در حال حاضر روسیه، سوریه و برخی دیگر از کشورها می‌توانند از این اقدام استفاده کرده و نفت خود را در ایران پالایش کنند. بنابراین ایجاد ابرپروژه‌ها محلی، ملی و بین‌المللی مانند احداث پتروپالایشگاه‌هایی جهت خرید نفت کشورهای منطقه و ایجاد ارزش افزوده و باز صادرات آن می‌تواند در اولویت برنامه‌های دولت

چهاردهم قرار گیرد.

محمدحسین سیف الهی مقدم